

انتشارات سازمان بکسیرتی

کتاب کار درمانجو

درمان سرپایی عمقی اختلالات مصرف مواد محرک و شیشه
برنامه درمانی ماتریکس

توسط: دکتر ماتریکس آمریکا

با مقدمه دکتر همایون
رئیس سازمان بهزیستی کشور

ترجمه:

دکتر فرید براتی سده - حسن هاشمی میناباد

مرکز توسعه پیشگیری

معاونت پیشگیری و درمان اعتیاد

عنوان و نام پدیدآور: کتاب کار درمانجو: درمان سرپایی عمقی اختلالات اعتیاد به مواد محرک و شیشه برنامه درمانی ماتریکس/توسط {مرکز سوء مصرف مواد (ایالات متحده)}؛ مترجمان فرید براتی سده، حسن هاشمی میناباد؛ یا مقدمه همایون هاشمی؛ (برای) مرکز توسعه پیشگیری، معاونت پیشگیری و درمان اعتیاد.

مشخصات نشر: تهران: سازمان بهزیستی کشور، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص؛ ۲۲×۲۹ س م

شابک: ۳-۱۲-۶۵۹۶-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فبا

یادداشت: عنوان اصلی: Client's Handbook: Matrix Intensive Outpatient Treatment for People With Stimulant Use Disorders, ۲۰۰۶.

عنوان دیگر: درمان سرپایی عمقی اختلالات اعتیاد به مواد محرک و شیشه برنامه درمانی ماتریکس.

موضوع: مواد نیروزا - سوء استفاده - درمان.

موضوع: برنامه های دوازده قدمی.

شناسه افزوده: براتی سده، فرید، ۱۳۴۲ - مترجم.

شناسه افزوده: هاشمی میناباد، حسن، ۱۳۴۲ - مترجم.

شناسه افزوده: هاشمی، همایون، مقدمه نویس.

شناسه افزوده: مرکز درمان سوء مصرف مواد (ایالات متحده).

شناسه افزوده: مرکز اعتیاد ماتریکس

شناسه افزوده: Center for Substance Abuse Treatment (U.S.)

شناسه افزوده: سازمان بهزیستی کشور. معاونت توسعه پیشگیری و درمان اعتیاد

شناسه افزوده: سازمان بهزیستی کشور.

رده بندی کنگره: ۳۳۱۳۹۲ ک/۶۴۱

رده بندی دیویی: ۶۱۸۶

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۱-۴۲

کتاب کار درمانجو

ترجمه: دکتر فرید براتی سده - حسن هاشمی میناباد

ناشر: سازمان بهزیستی کشور

مجری: گروه انتشارات روابط عمومی و امور بین الملل

چاپ اول: ۱۳۹۲

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: اهدایی

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	پیش‌گفتار
۱۳	مقدمه نویسنده
۱۳	کاربرگ درمانجویان
۱۴	چگونه از این جلسات حداکثر استفاده را ببریم؟
۱۵	کاربرگ‌های درمانجویان

اختصارات فارسی

relapse prevention	پیش‌گیری از بازگشت	پاب
scheduling	برنامه‌ریزی و زمان‌بندی	بوز
individual/ conjoint sessions	جلسات انفرادی/ مشترک با خانواده عزیزان	جامب
early recovery skills	مهارت‌های بهبودی اولیه	مبا

سیاست‌گزاران و هم‌خانواده‌ها ایجاد کرده است. اساسی‌ترین یافته‌های علمی، هم‌اکنون شیشه در رتبه‌بندی مواد مصرفی در کشور قرار دارد که با توجه به پیامدهای زیست‌محیطی آن، ضرورت توجه مسئولانه و همه‌جانبه به این موضوع را جدی‌تر می‌سازد. این در حالی است که متأسفانه در میان آحاد مردم و حتی در بین بخش‌هایی از انحصار تحصیل کرده هنوز هم باورهای نادرست و خطا درباره شیشه و مواد محرک کم نیست. از سوی دیگر، با توجه به افزایش روند مصرف مواد محرک، سامانه درمان اعتیاد کشور توان هماهنگی با حجم فزاینده خانواده‌ها و افرادی که خواهان دسترسی به خدمات درمانی در این زمینه‌اند را نیافته است. درمانگران آموزش‌های کافی و

برآوردهای بین‌المللی حاکی از این است که مصرف مواد محرک در جهان روندی رو به افزایش داشته است. این مواد که تأثیر ژرفی بر دستگاه عصبی انسان دارند مشکلاتی برای جامعه و خانواده‌ها و خود مصرف‌کننده‌ها ایجاد می‌کنند. پرخاشگری زایدالوصف و خشم و خشونت نسبت به دیگران و حتی قتل و جنایت، رفتارهای پرخطر آنی و تکانه‌ای، بدبینی به همسر و اعضای خانواده و..... از جمله تبعات مصرف این مواد در جوامع امروزی‌اند.

در کشور ما نیز تغییر روند مصرف از الگوهای سنتی به سمت مواد جدید روانگردان و از جمله محرک‌ها که در افواه عمومی از آنها به عنوان شیشه یاد می‌شود، نگرانی‌هایی جدی را هم در سطح مسئولان و

بسنده‌ای در این باره دریافت نکرده و نه در زمینه پیشگیری علمی و اطلاع‌رسانی، رسانه‌ها و اقدام درخور و شایسته‌ای انجام گرفته است.

به همین دلیل تا مدتی پیش حتی یک متن جدی درباره درمان مواد محرک (شیشه) به زبان فارسی که راهنمای درمانگران و فعالان امر ارائه خدمات درمان اعتیاد باشد، وجود نداشت. البته از سال گذشته در این زمینه تلاش‌هایی شده است که از جمله آنها می‌توان به ترجمه یا بازنویس منابع علمی در قالب بسته‌های آموزشی برای در نگار اشاره کرد. سازمان بهزیستی کشور بعنوان بزرگ‌ترین شبکه پیشگیری و درمان کاهش آسیب اعتیاد و خدمات مشاوره و روان‌درمانی و ارائه مداخلات در آسیب‌های اجتماعی کشور از مدت‌ها قبل با درک این ضرورت مبادرت به انتشار و تألیف یا ترجمه منابع علمی لازم در این باره نموده است؛ از جمله این منابع که ترجمه و برگردان آن کامل آن به فارسی لازم و ضروری می‌نمود، «راهنمای درمان مواد محرک ماتریکس» است که در درمان مواد محرک (شیشه) از کارآمدی بالایی برخوردار است. خدا را شاکرم که این مهم یعنی ترجمه کامل راهنمای درمان با تلاش همکاران ساعی‌ام در مرکز توسعه پیشگیری سازمان (معاونت پیشگیری و درمان اعتیاد) محقق شده است و حاصل کار اینک در چند جلد برای استفاده درمانگران مراکز درمان اعتیاد اعم از مراکز سرپایی، مراکز اقامتی میان‌مدت، مراکز TC و نیز مراکز مشاوره و مداخلات روان‌شناختی فراهم گشته است. ضمن تشکر از جناب آقای کاظم نظم‌ده ریاست محترم مرکز توسعه پیشگیری سازمان و نیز جناب آقای حسن هاشمی میناباد به سبب تقبل

زحمت همکاری در ترجمه مناسب و شایسته متون فوق و با تقدیر از همکاران معاونت پیشگیری درمان اعتیاد مرکز توسعه پیشگیری بویژه آقای دکتر فرید براتی سده، امیدوارم که این گام شایسته با پیمودن قدمهای بعدی به کنترل و کاهش مصرف مواد محرک و رفع دغدغه‌های خانواده‌های عزیز و مسئولان محترم کشور بینجامد و موجبات شکوفایی و بالندگی نسل نو و جوان جامعه‌مان گردد.

دکتر همایون هاشمی

رئیس سازمان بهزیستی کشور

تخصصی درمانگران و فعالان در زمینه درمان
 محرک‌ها و متامفتامین‌ها (شیشه)ست. خوشبختانه
 در این دوره، کو (مدل)های درمانی مناسبی تهیه و
 آماده شده است که در گوشه و کنار کشور ما هم در
 مراکز درمانی قابل اعتماد از آنها استفاده می‌شود.
 یکی از اصلی‌ترین الگوهای درمان سوءمصرف و
 وابستگی به مواد محرک، الگوی «درمان سرپایی عمقی
 ماتریکس» است که توسط موسسه ماتریکس تدوین و
 در قالب یک بسته چهارجلدی عرضه گشته است. از
 زمان تهیه این مجموعه تاکنون همواره بخش‌هایی از
 محتوای آن در کشور ما ترجمه و یا با توجه به ساختار و
 محتوای آن جزوات یا مطالبی از روی آن نوشته شده یا
 تلاش‌هایی برای بومی‌سازی آن به عمل آمده است. اما

در سال‌های اخیر مصرف مواد روان‌گردان و به‌ویژه
 مواد محرک و از جمله متامفتامین‌ها که در افواه
 عمومی به «شیشه» یا «کریستال» معروف شده‌اند،
 افزایش یافته است. اگر در گذشته مصرف انواع متفاوت
 مواد مخدر موجب دغدغه و اشتغال خاطر مسئولان و
 خانواده‌ها بود، امروزه مصرف محرک‌ها باعث
 نگرانی‌های جدی‌گشته است. در این میان آنچه بر
 ابعاد این نگرانی‌ها می‌افزاید دشواری و پیچیدگی‌های
 بیشتر موجود در فرایندهای درمانی سوءمصرف و
 وابستگی به مواد محرک است. شرایط فوق یک
 ضرورت اصلی را بیش از پیش در معرض دید
 صاحب‌نظران و دستگاه‌های مسئول قرار داده است و
 آن همانا ضرورت افزایش دانش و مهارت‌های

نکته اینجاست که هیچگاه متن کامل مجموعه چهارجلدی به زبان فارسی در اختیار درمانگران قرار نگرفته است.

مرکز توسعه پیشگیری و درمان اعتیاد سازمان بهزیستی کشور (معاونت پیشگیری و درمان اعتیاد) در راستای اهداف سازمانی خود یعنی تلاش جهت افزایش و ارتقای سطح دانش تخصصی در حیطه‌های مرتبط و استفاده از آخرین دستاوردهای علمی در پیشگیری و درمان اعتیاد و با توجه به ضرورت دسترسی و تجهیز درمانگران اعتیاد به شیوه‌ها و فنون روزآمد و کارآمد درمان مواد، در راستای ترجمه متن کامل بسته «درمان ماتریکس» نمود. در این مسیر استاد ارجمند جناب آقای حسن هاشمی، مسئول بنیاد مترجم زبده و توانا و عضو محترم هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی اراک با سازمان بهزیستی و معاونت پیشگیری و درمان اعتیاد همکاری و همیاری نمودند که وظیفه خود می‌دانم از ایشان و تلاش ارزنده ایشان سپاسگزاری و تشکر نمایم. درباره این ترجمه تذکر دو نکته لازم است:

۱) بسیاری از مترجمان اصطلاح "intensive" را در عنوان بسته راهنمای مذکور به «فشرده» ترجمه کرده‌اند. اصطلاح «فشرده» به معنای خلاصه کردن و در هم جمع کردن است اما کسانی که بسته ماتریکس را مطالعه کرده‌اند یا آن را در درمان به کار برده‌اند به خوبی می‌دانند که از اتفاق این مجموعه درمانی هر چه باشد «فشرده» نیست؛ تعدد جلسات، ساختار نظام‌مند درمان و شکل آمیزه‌ای آن (شامل ترکیبی از فنون حاصل از رویکردهای متنوع پیشگیری از بازگشت / عود مصرف مواد، رفتاری - شناختی، آموزش روانی،

خانواده‌درمانی و برنامه‌های حمایتی و همیاری ۱۲ گامی) همگی موید این نظر است. آنچه از این بسته به ذهن متبادر می‌شود در درجه اول ژرف‌نگری و عمق آن است و به همین دلیل و از آنجاکه یکی از معانی واژه "intensive" «عمیق» یا «عمقی» هم هست، مترجمان تصمیم گرفتند تا در عنوان برگردان فارسی کلمه "intensive" را «عمقی» بگذارند.

۲) و باز همان‌گونه که از عنوان مجموعه هم مشخص است این بسته درمانی برای استفاده در درمان سرپایی است. ولی تجربه همکاران درمانگر در ایران حاکی است که چه بسا در مقاطعی از فرایند درمان لازم باشد تا مصرف‌کنندگان مواد محرک («شیشه») از خدمات درمان‌های اقامتی هم برخوردار شوند. بنابراین هرچند مجموعه ماتریکس اصولاً نوعی درمان سرپایی برای سوء مصرف‌کنندگان مواد محرک است، مراکز اقامتی (اعم از مراکز اقامتی کوتاه‌مدت، میان‌مدت و درازمدت) هم قابلیت استفاده و کاربرد دارند.

معاونت پیشگیری و درمان اعتیاد وظیفه خود می‌داند از حسن نظر و مساعدت‌های جناب آقای دکتر همایون هاشمی، رئیس محترم سازمان بهزیستی کشور که همواره بر لزوم توسعه جدی‌تر به پیشگیری و درمان اعتیاد در کشور و به‌ویژه درمان مواد محرک تاکید دارند و نیز از جناب آقای دکتر کاظم نظم‌ده ریاست محترم مرکز توسعه پیشگیری و درمان اعتیاد سازمان تقدیر و تشکر نماید. بی‌شک حمایت‌های این مسئولان بزرگوار زمینه لازم را برای عرضه این دستاورد فراهم آورده است. همچنین از زحمات و مساعی جناب آقای مختار صحرانی که مدیریت چاپ و

در پایان از کلیه همکاران و درمانگران محترم که این مجموعه را مطالعه یا در خلال درمان سوء مصرف و وابستگی به مواد محرک از آن بهره می جویند تقاضا دارم تا خطاها و نقایص کار را بر ما بخشیده و هرگونه پیشنهاد یا نقدی در این باره دارند با این معاونت در میان بگذارند.

دکتر فرید براتی سده

معاون پیشگیری و درمان اعتیاد

تولید مجموعه حاضر را بر عهده داشته‌اند و نیز سرکار خانم صورا شمسائی به سبب زحمات ارزنده ایشان در صفحه‌آرایی و آماده‌سازی متن‌ها و نیز از جناب آقای علی نجفی مدیر محترم انجمن غیردولتی مدیران جوان که همیار مترجمان بودند تقدیر و تشکر می‌کنم و از خداوند منان برای کلیه این عزیزان توفیق، سلامت، بهروزی و شادکامی آرزو دارم.